

A - 15254

Eesti Sordiparanduse Seltsi teated nr. 26.

Seemnepõldude tunnustamine 1937. a. ja tänavustest seemne hindadest

Agr. R. Tam m, *pet*
Eesti Sordiparanduse Seltsi sekretär.

Aratrükk ajakirjast „Põllumajandus“ nr. 9 ja 10 1938. a.

Tallinnas 1938

A

39825538

Seemnepõldude tunnustamine 1937. a.

Gesti Sordiparanduse Seltsi poolt waadati läbi 1937. aastal 1051,66 ha mitmesugust seemnepõldu 83 seemnekaawataja juures. Sellest osutus tunnustamisel wastuvõetavaks 944 ha, kuna 107,66 ha jäi mitmesuguseid põhjusil tunnustamata. Võrreldes eelmise aastaga suurenes seemnekaawatajate arv 67-st 83-ni. Suurenemine on ka tunnustatud seemnepõldude pindala 70 ha võrra. Kõige rohkem on suurenenud talinisu ja suwinisu pindalad, väikest suurenemist näitavad ka kahetahulise odra, kaera, heina, jõdda-

tati peaaegu võrdsest Luurja talinisu ja Kuusiku 75, mõlemat üle 50 ha. Suwinisudest on Diamant jäänud walitsevaks sordiks 189 ha-ga, mille kõrval vähesel hulgal, 6,6 ha, esineb ka Kitcheneri nisu. Odrasorte tunnustati kokku 97 ha, nende hulgas ka kaks uut Taanist möödunud kevadel sissetoodud kahetahulise odra sorti Maja ja Kenia, mis aga mõlemad jäid tunnustamata — esimene lendnõgipää rohkuse (33 lendnõgipääd 100 sammu kohta), teine puuduliku sordiehituse tõttu ja lendnõgipää tõttu (27 lendnõgipääd 100

Kaera Wõit 1. paljundus C. S. II. Jõgewa seemnekaawatamises.

juurwilja ja aedwilja seemnepõllud. Wähenenud on aga neljatahulise odra ja põldkaunwilja seemnepõllud.

Terawiljadest tunnustati tänawu mitu uut sorti: Jõgewa suwirukis, Jõgewa Seisufindlam kaer, Jõgewa kaer nr. 534 ja Kottakaer. Pääle Jõgewa rukki nr. 2. ja Kottakaera on aga uute sortide tagavarad nii väikesed, et neist müügitse veel ei jattu. Sangaste rukis jääb tunnustamisel aasta-aastalt vähemaks, sest järelikultid wananevad, uut originaalseemet aga tuleb vähe juure. Tänawu tunnustati meil kõige rohkem lewinud Sangaste rukki sorti veel kõigest 55 ha eelmise aasta 111 ha ejuemel. Tunnustamata jäeti terawiljapõlde kokku 95,73 ha, sellest 69 ha lendnõgipäade tõttu, ülejäänud puuduliku sordiehituse tõttu. Talinisuudest tunnustati

sammu kohta). Üldse peab märkima, et möödunud kevadel Taanist sissetoodud wiljad sisaldasid suurel hulgal lendnõgipäid, mistõttu jäi tunnustamata ka üks Taani päritoluga kaera „Wõit“ seemnepõld (550—600 nõgipääd 100 sammu kohta). Järjekindlalt puhtimise tõttu on nõgipäahaigus ja rukkiõrenõgi seemnekaawatajate juures järjekindlalt vähenenud. Kaetud nõgipääd ei esine enam üldse ja vähenenud on ka lendnõgipäade esinemine. Võõrliite ja sorte esineb aga sageli jüäl, kus seemnepõldude läbi korjamist paljus peetakse ja masinaid peksmisel küllaldaselt ei puhastata.

Põldkaunwiljadest tunnustati tänawu puhaskülwikis Jõgewa rohelist herneist 4,49 ha ja konfordiat 4,3 ha, misisugused mõlemad on osutunud täiesti wastuvõetavateks sortideks.

TARTU ÜLIKOOLI

RAAMATUKOGU

Varane jõugihernes Ekspres, mida waremalt kannis rohkesti tunnustati, on nüüd täiesti kadunud. Pelaskit tunnustati 14 ha laera hulgas.

Riudtaimede tunnustamine, nagu mööndurdfi aastal, toimus päämiselt Gesti Lina- ja kanepikasvatajate Seltsi kaudu. Gesti Sorbi-paranduse Seltsi poolt tunnustati ainult 4,07 ha lina ja 1 ha kanepit.

Liblikõieliste heintaimede seemnepõlde tunnustati 26 seemnekasvataja juures 58,18 ha. Ühesandmisi oli küll rohkem, kuid ristitõheina seemne kasvatamiseks ebasoodsa aasta tõttu loobusid mitmed seemnekasvatajad tunnustamise soovist. Kõige rohkem, 32,55 ha, tunnustati rootfiristiku seemnepõlde, kust saadi ka rahuldav seemnesaak. Punase ristitu seemnesaak aga apardus paljudes kohtades sademeterohkuse tõttu. Walge mefiku seemnepõlde, mida eelmisel aastal tunnustati üle 12 ha, tunnustati tänawu kõigest 1½ ha.

Kõrshaina seemnepõldude pindala, mis viimaseil aastal on järjekindlalt paari-kümne ha võrra suurenenud, suurenes ka tänawu umbes 5 ha võrra. Et aga füäl hulgas jäi wanemaid seemnepõlde tunnustamata üle 10 ha, ofutus tunnustatud kõrshaina seemnepõldude pindala, siiski wäiksemaks kui eelmisel aastal. Wähenemine tuleb panna timuti seemnepõldude arwele, misfugused wähenesid 20 ha võrra. Paari ha võrra on wähenenud ka aasnurmitu seemnepõldude pindala — wanade seemnepõldude ümberkindmise tõttu. Teiste tähtsamate kõrshaina seemnepõldude pindala aga on suurenenud — punase aruheinal ligi 12 ha võrra, keraheinal 5 ha ja päris-aruheinal 3,5 ha. Kui eelmisel aastal tunnustati kõige rohkem timuti seemnepõlde, siis oli möödnud aastal esikohal päris-aruhein 39,63 ha-ga. Tunnustatud sortidest oli timut päämiselt. Jõgewa 54, ainult 0,7 ha oli Brimmstimutit. Päris-aruheina seemnepõldudest oli 17,15 ha Jõgewa sort, 21,75 Lhngby ja ülejäänud alla 1 ha. Keraheinaist oli 18 ha Daennfeldti wä Skandia ja ligi 4 ha Jõgewa 220. Ülejäänud kõrshainad olid päämiselt Jõgewa sortid.

Söödajuurwili ja desft tunnustati ka möödnud aastal kõige rohkem söödapeeti, 20,97 ha, mis oli päämiselt Gendorfi kollane. Peedile järgnes söödanaeris, päämiselt Östersundam, 6,34 ha. Raerile oli aga möödnud aasta ebasoodus, mistõttu taagid olid madalad. Peediseemne taagid aga olid sooja ja lüwa sügise tõttu üle keskmise. Suurim põld, 1,5 ha, oli tänawu söödaporgandit Sandla Seemnekaswaduuses. Wõrrelde eelmise aastaga, on söödajuurwili seemnepõldude pindala jäänud peaaegu endiseks.

Aedwili ja seemnepõldude pindala 8,21 ha, on wõrrelde eelmise aastaga 1 ha võrra suurenenud. Tähelepantu wäärib suur jõugiporgandi (Nantes) seemnepõld Sandlas — 1,98 ha. Teisi aedwiljaseemneid tunnustati umbes eelmise aastal watases.

	Tunnus- tatud ha	Tunnustat- mata jäetud ha	Kokku üle waa- datud ha
Rukis	112,24	5,5	117,74
Sangaste	55,09	5,5	60,59
Jõgewa nr. 1	27,45	—	27,45
Jõgewa nr. 2	29,70	—	29,70
Talinisu	117,15	17,48	134,63
Luumja	55,50	14,00	69,50
Kuusiku 75	51,40	3,48	54,88
Imarif	10,25	—	10,25
Suwiniisu	195,64	29,05	225,14
Diamant	189,04	23,05	212,09
Ritchener	6,60	6,00	12,60
Oder, 2-tahul.	77,9	22,2	100,1
Jõgewa 453	30,0	15,0	45,0
Kuld	42,9	—	42,9
Danuubia	5,0	4,0	9,0
Waja	—	2,0	2,0
Wbedis Kenia	—	1,2	1,2
Oder, 4-tahul.	19,7	—	19,7
Jõgewa 19	3,0	—	3,0
Luumja maaoder	16,7	—	16,7
Kaer	162,49	21,5	183,99
Rehra Saagirif.	36,41	—	36,41
Varane	23,40	—	23,40
Varan. + Soolõhernes + pelusf	14,20	—	14,20
Tangu-	3,00	7,00	10,00
Wõit	26,80	7,00	33,80
Kuldwihm	7,00	—	7,00
Jõgewa Rooste- kindlam	6,90	—	6,90
Eisenschnidti lipukaer	30,30	7,50	37,80
Jõgewa Seiju- kindlam	0,40	—	0,40
Jõgewa 534	1,08	—	1,08
Kokkas	13,00	—	13,00
Põldkaunwili	8,79	—	8,79
Hernes, Jõgewa roheline	4,49	—	4,49
Nonfordia	4,30	—	4,30
Riudtaimed	5,07	—	5,07
Lina	4,07	—	4,07
Kanep	1,00	—	1,00
Muid põldtaimi	13,62	—	13,62
Tatar	5,89	—	5,89
Kõõmen	7,53	—	7,53
Saiamoon	0,20	—	0,20
Liblikõielised	58,18	—	58,18
Heintaimed	22,85	—	22,85
Punane ristif	32,53	—	32,53
Rootsi ristif	1,00	—	1,00
Walge ristif	1,50	—	1,50
Walge mefif	0,30	—	0,30

Ekendorfi kollase peedi seemnepõld G. S. ü. Puffaste seemnekasvatustuses.

	Tunnus- tatud ha	Tunnusta- mata jäetud ha	Koffu üle waa- datud ha		Tunnus- tatud ha	Tunnusta- mata jäetud ha	Koffu üle waa- datud ha
Kõrshheinad	133,60	11,50	145,10	Sööbajuurwili	31,21	—	31,21
Timut	35,26	5,10	40,36	Söödapeet	20,97	—	20,97
Päris-aruhein	39,625	0,25	39,875	Söödanaeris	6,34	—	6,34
Keruhein	22,245	—	22,245	Söödataalifas	2,40	—	2,40
Ohteri luste	6,90	0,35	7,25	Söödaporgand	1,50	—	1,50
Bunane aruhein	17,15	2,00	19,15	Medwilja-			
Našnurmif	6,62	—	6,62	seemned	8,209	0,429	8,638
Siliskurmif	1,94	1,80	3,74	Medhernes	1,811	0,429	2,240
Naš-rebasjaba	2,08	1,00	3,08	Meduba	0,298	—	0,298
Salunurmif	0,13	—	0,13	Söögipeet	0,53	—	0,53
Bedmanatia	—	1,00	1,00	Söögiporgand	1,98	—	1,98
Ingl. raihein	0,75	—	0,75	Sigur	2,94	—	2,94
Rastehein	0,80	—	0,80	Pääkapsas	0,31	—	0,31
				Meditill	0,34	—	0,34

Seemnevilja hinnad 1938. a.

M. a. ei olnud seemnekasvatatajale soodus. Kevadel takistas põud viljade kasvu, hiljem tegid aga sademed raskusi viljade koristamisel. Eriti väikeseks on jäänud põua tõttu suvinisu- ja odrasaak, mis oli m. a. seemnekasvatatajate juures sagedasti alla 1000 kg ha-lt. Taliviljade saagid olid paremad, ulatudes sageli üle 2000 kg ha-lt. Kaera seemnesaak oli rahuldav, tihti isegi üle 2000 kg ha-lt. Põldhernesasaak aga on põua tõttu madal. Sademeterohke suve lõpp vähendas kõigi seemnete kvaliteeti. Kasvanud seemneid on tänavu kõigi viljade juures rohkem kui eelmisel aastail. Ka ida-

nevus on sademeist tingitud rikete tõttu sageli madal. Eriti on sademete rohkus mõjustanud nisu, ristiku ja herne idanevust.

Vastavalt m. a. kasvutingimusele on kujunenud ka tunnustatud seemnete hinnad tänavusel seemneturul.

Teraviljaseemne hinnad jäid võrreldes e. a-ga rukkil ja nisul endisiks, odral ja kaeral tõusid aga 2 s kg. Eesti Sordiparanduse Seltsi poolt plommitud seemned on peale selle veel 2 s kg kallimad talalisest tunnustatud seemnest. Plommimiseega on tahetud rõhutada mõnede seemnete

kõrget kvaliteeti, mispärast ka nende hind on kõrgem.

Plommitud seemned on põldude tunnustamise andmeil puhtad võõrliikidest ning sortidest ja on vabad seemnete kaudu levi-vaist taimhaigusist (nõgipeadest). Ka plom-mimata tunnustatud seemned on sordiehtsad ja terved, võivad aga sisaldada lubatud määral võõraid liike ja nõgipäid — tunnustamisel loetud 100 sammu pikkusel ribal ka-he käe ulatuses harva üksikuid taimi. Ka-hesendist hinnavahet kg-lt lisab juurde ka see, kui seeme on originaal, s. o. sordiare-tajaga kokkuleppel tema otsese kontrolli all eliidist paljundatud seeme. Sääraseid seemneid on tänavu müügil mitmest kodu-maal aretatud sordist.

Kuigi talirukkipindala tunnustamine vä-henes, jäi hind siiski endiseks. Endiseks jäi ka suvinisuhind, hoolimata põua mõ-jul vähenenud saagist, sest suvinisusorte, peamiselt diamanti, on levitatud juba õige rohkesti, mistõttu sordinisu, kuigi mitte tunnustatud, on kõikjal saadaval.

Odra- ja kaerasorte on puhtal kujul vä-hem saadaval. Kaera- ja odrakasvatus se-gavilja söödatabeks on ajanud need sordid kõikjal segamini, mistõttu puhast odra- ja kaerasorti on saada raskem kui nisu. See-pärast on ka nende hind tõusnud aasta-aas-talt, nii et oder on jõudnud juba nisuga peagu võrdsesse hinda. Ka välismaalt m. a. sisseveetud seemnevilja tõi põllumeestele pet-tumusi, mistõttu tuleb hinnata kõrgemalt kodumaiste tunnustatud seemnete väärtust. Mõned põllumehed lasksid möödunud suvel tunnustada oma kaerapõlde, mis pidi ole-ma taani „originaal“ võit, mida see muu-dugi ei olnud, sest originaal-võitu võib saada ainult Svalifist Rootsist. Suur oli aga nen-de põllumeeste üllatus, kui paljukiidetud taani „originaal“ sisaldas lähemal vaatlus-el sel määral nõgipead, nagu seda meie kodumaal võib väga harva leida ka kõige tavalisemal põllul. Tunnustamiskomisjon luges kaerapõllus 100 sammu kohta ümmargu-selt 600 tolmnõgipead. Sealjuures maksti selle kaeraseemne eest koha peal tarvita-jateühingus 28 s kg, kuna seemneviljanäi-tusel meie oma haigusist täiesti puhas tun-nustatud võit kaeraseeme maksus 20 s kg. Meie seemnekasvandusis on korduvate puh-

timiste tõttu nõgipead muutunud viimasel ajal õige haruldaseks nähtuseks. Vähemalt kõva nõgipea on kadunud täiesti.

Teraviljade, kaunviljade ja kiudtaimede tunnustatud seemnete hinnad seemnevilja-näitusel.

TERAVILJA-SORDID	kg hind kr.
Rukis Sangaste, plommitud	—20
orig. Jõgeva nr. 1, plommitud	—22
orig. Jõgeva nr. 2, plommitud	—22
Talinisu parandatud Luunja orig., plommit.	—32
Luunja plommitud	—30
Luunja	—28
Kuusiku 75	—30
Suvinisu Diamant plommitud	—30
Diamant	—28
Kitchener	—28
Oder Jõgeva 453 orig. plommitud	—28
Jõgeva 453	—26
Jõgeva 19	—26
Kuld	—24 — 26
Kaer Kehra Saagirikas	—20 — 22
Kehra Varane	—20 — 22
Kuldvihm plommitud	—22
Võit	—26
Tatar kohalik	—30

KAUNVILJAD.

Põldhernes Jõgeva roheline	—50
Konkordia	—45

KIUDTAIMED.

Lina	—30
Kanep	—40

Põldhernehind on tänavu 5 s kg kallim. Kuigi Jõgeva rohelist hernel on tänavu müügil juba mitme kasvataja käest, on selle üldist lugupidamist võitnud sordi-seemnetagavara siiski veel liiga väike, et mõjustada hindu. Peluskit ja vikki ei ole tänavu müügil seemneviljanäitusel, nende hind võib kujuneda turul 20 s kg.

Linaseemne kvaliteet on tänavu sademete tõttu halvem kui e. a.

Heinaseemnete hinnad on tänavu osal seemnel langenud, osal tõusnud. Punase ristiku seemne hind, mille kasvata-miseks m. a. oli ebasoodus, on jäänud siiski endiseks, sest e. a. tagavaru jäi müü-mata. Tunnustatud hilise punase ristiku seeme on seemnevähesuse tõttu tõusnud. Rootsi ristiku hind on tõusnud tavalisel tu-rukaubal võrreldes e. a. Kr. 2.30 kg. Tun-nustatud seeme maksub Kr. 2.50 kg. Need on hinnad, milledega müüakse ristikusee-met seemneviljanäituse ajal. Seemneäride

Aasnurmiku seemnepõld R. Tamme Mikuri t., Sarjumaal.

hinnakirjades ristiku- ja timutiseemne hindu tavaliselt ei märgita, sest hinnad on hooaja kestel muutlikud. Valge ristiku seemne hind on jäänud muutmata. Langevad on aga valge mesiku seemne hind, sest mesikuseemet jäi m. a. suuremaid tagavaru müümata.

Heinaseemnete hinnad tänavusel seemneviljanäitusel.

LIBLIKÖIELISTE HEINTAIMEDE SEEMNED.

Hiline punane ristik, tunnustatud . . .	2.50
Hiline punane ristik, tunnustamata . . .	1.60—1.80
Rootsi ristik	2.50
Valge ristik	2.80
Valge mesik	— .60

KÖRRELISTE HEINTAIMEDE SEEMNED.

Timut Jõgeva 54, rabatud seeme, söklata seemneid kuni 5%	1.25
Timut Jõgeva 54, masinaga pekstud, söklata seemneid 5—25%	1.— 1.10
Timut Primus, masinaga pekstud, söklata seemneid 5—25%	1.— 1.10
Pärisaruhein Jõgeva 47	1.50
Pärisaruhein Lyngby	1.30
Kerahein Jõgeva 220	1.60

Kerahein teised sordid	1.50
Aasnurmik Jõgeva koguvalik	3.—
Aasnurmik Mikuri	3.—
Punane aruhein Jõgeva võsundiline	2.80
Hilisnurmik Jõgeva 463	2.80
Hilisnurmik Jõgeva 184	2.50
Õhtetu luste Jõgeva koguvalik	2.40
Aasarebasesaba Jõgeva	2.80

Kõrsheinaseemneist on timuti hind tänavu tõusnud tublisti. Viimaste aastate timutiseemne madal hind, 60—70 s kg, ei meelitanud enam kedagi asutama uusi timutiseemnepõlde ja timutiseemnepõldude pindala tunnustamine langes ligi 20 ha. Ka saagid olid timutiseemnel m. a. väiksemad osalt põua, osalt vananenud seemnepõldude tõttu. Vähem tavalisest tuleb timutiseemet müügile ka põldheinaväljadelt. Kõik see on põhjuseks, miks timutiseeme on tänavu võrreldes e. a. peagu kahekordses hinnas. Timutiseemne-hind 1—1,25 kr kg kõigub söklata seemnete rohkuse järgi. Seemned, milledes söklata seemneid on üle 25%, ei pääse näituse kaudu müügile. Pärisaru-

heinaseemne hind püsib Jõgeva sordil e. a. tasemel, lyngbyl on aga langenud 20 s kg. Seemnepõldude pindala on tunnustamisel ka peagu endine, suurenedes ainult 3 ha. Keraheinaseeme on tänavu pärisaruheinaga ühes hinnas, maksudes Kr. 1.50 kg. Ainult Jõgeva 220 kui talvekindlam on 10 s kallim, osutades seega väikest hinnatõusu. Tähtsamate alusheinte — aasurmiku ja punase aruheina — seemne hinnad on e. a. võrreldes langenud 20—40 s kg. Hilisnurmik ja ohtetu luste püsivad aga endises hinnas. Hoolimata timutiseemnepõldude pindala suurest vähenemisest 20 ha suurenes kõrsheina-seemnepõldude pindala m. a. siiski kogusummas 4 ha. On suurenenud ka seemnete tagavarad paljudel kõrsheinaliikidel. Sellest hoolimata võib aga karta, et ka tänavu üksikuist kõrsheinaliikidest tuleb kevadel puudus, sest uudismaade harijad vajavad seemet senisest suuremal kogusel.

SÖÖDAJUURVILJA-SEEMNED

kr. kg

Söödapeet Eckendorfi kollane	1.50
Söödapeet Barres Stryno	1.40
Söödanaeris Östersundom	1.60

Söödanaeris Eesti naeris, Jõgeva	2.—
Söödanaeris Fühni Bortfeld	1.20
Söödakaalikas Bangholm Pajbergi	1.60
Söödaporgand Lobberichi	3.60

Söödajuurvilja-seemneist on söödapeedisortide hind langenud 10—20 s kg. Söödanaeris- ja -kaal on endises hinnas. Söödaporgandiseemet tuleb tänavu suuremal kogusel müügile kodumaalt, sest kuiv ja päikeserikas sügis võimaldas seemnevalmistist.

Aiaviljaseemnete hinnad on tänavu samad, mis eelmisel aastal. Väikesed kõikumised ühele või teisele poole mõnel harvemini ostetaval liigil ei muuda pilti oluliselt.

Kartuli sortide hinnad Eesti Kartuli kasvatajate Ühingu andmeil on jäänud ka eelmise aasta tasemele. Nii maksuvad tähtsamad kartulisordid kohapeal raudteejaamades — Kalev 4—4,5 kr. kvintaal, Kungla 3,9—4,5 kr., Varajane kollane 3,5—4,5 kr., Majesteet 4—4,5 kr. kvintaal. Eesti Seemnevilja Ühisuse hinnakirja järele maksuvad kartuli sordid 5—6 kr. kvintaal.